

T. B. M. M. (S. Sayısı : 126)

Avrupa İkamet Sözleşmesinin Onaylanmasının Uygun Bulduğuna Dair Kanun Tasarısı ve İçişleri ve Dışişleri Komisyonları Raporları (1/468)

T.C.

Başbakanlık

Kanunlar ve Kararlar Genel Müdürlüğü

8 . 7 . 1988

Sayı : K. K. Gn. Md. 07/101-2183/03549

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Dışişleri Bakanlığınca hazırlanan ve Başkanlığınıza arzı Bakanlar Kurulunca 24.6.1988 tarihinde kararlaştırılan «Avrupa İkamet Sözleşmesinin Onaylanmasının Uygun Bulduğuna Dair Kanun Tasarısı» ve gerekçesi ekli olarak gönderilmiştir.

Gereğini arz ederim.

Turgut Özal
Başbakan

G E R E K Ç E

Avrupa İkamet Sözleşmesi, Avrupa Konseyi çerçevesinde hazırlanarak, 13.12.1955 tarihinde üye üyeliklerin imzasına açılmış ve aynı tarihte tarafımızca imzalanmıştır. Avrupa Topluluğuna tam üyelik müracaatımız muvacehesinde, Avrupa Topluluğunu kuran anlaşmanın öngördüğü yabancılara ayrımcı muamele yapılmaması prensibi önem arz ettiği için, bu prensibi kabul eden Avrupa İkamet Sözleşmesinin 2 nci maddede yazılı beyanlar yapılmak suretiyle onaylanması amaçlanmaktadır.

Sözleşmenin 21 inci maddesinin (1) numaralı fıkrasında belirtilen «benzer durumlarda» deyiminin karışıklıklara sebebiyet vermemesi için bu deyimden ne anladığımızın kayıt altına alınmasına tüzüm görülmüştür.

Ayrıca, sözleşmenin 31 inci maddesinin (1) numaralı fıkrasındaki, taraflardan birinin başvurusu ile anlaşmazlıkların Milletlerarası Adalet Divanında çözümlenmesine ilişkin hükümle Türkiye'nin kendini bağlı saymadığı ve sözleşmenin uygulanması ve yorumlanması bakımından Akıt Taraflar arasında çıkabilecek herhangi bir anlaşmazlığın Milletlerarası Adalet Divanının kararına sunulmasında tarafların her olayda muvafakatının gerektiği hususu hükme bağlanmaktadır.

AVRUPA İKÂMET SÖZLEŞMESİ

G E R E K Ç E

1. Avrupa Konseyi çerçevesinde hazırlanarak 13.12.1955 tarihinde üye ülkelerin imzasına açılan «Avrupa İkâmet Sözleşmesi» tarafımızdan aynı tarihte imzalanmıştır. Sözleşme, onaylanmasının uygun bulunduğuna dair kanunun çıkarılması için 1959'da TBMM'ne sevk edilmiş ancak görüşülmesi mümkün olmamıştır. Daha sonra yeniden ele alınan sözleşmenin millî mevzuatımızla çeliştiği gerekçesiyle tasdiği yoluna gidilmemiştir.

2. Avrupa Topluluğuna tam üyelik müracaatımız muvacehesinde, Avrupa Topluluğunu kuran anlaşmanın öngördüğü yabancılara ayırıcı muamele yapılmaması prensibi önem arz etmektedir. Bu bakımdan, söz konusu prensibi kabul eden ve imzalamış olduğumuz Avrupa İkâmet Sözleşmesinin onaylanması konusu yeniden ele alınmıştır.

3. Avrupa İkâmet Sözleşmesi ile yabancıların üye ülkelere girişleri, orada ikâmetleri kolaylaştırılmakta, medenî haklar bakımından eşit muamele öngörülmekte, hukukî ve adlî himaye sağlanacağı belirtilmekte, yabancıların gelir getiren işleri hangi şartlarda yapabilecekleri düzenlenmektedir.

4. 1955 tarihli Avrupa İkâmet Sözleşmesini aynı tarihte imzalayan ülkemiz 1956 Şubatında bir kısıtlamalar listesini sekreteryaya iletmiştir.

Bu kısıtlamalar listesinde 6 ncı madde ile ilgili olarak Türk uyruklulara tahsis edilen mülk katagorileri belirlenmiş, 13 üncü madde ile ilgili olarak Millî Savunma ve Güvenlik ile ilgili kamu görev ve mesleklerin icraasındaki sınırlamalar, 14 üncü madde ile ilgili olarak sadece Türk uyruklulara tahsis edilen meslek katagorileri belirlenmiştir.

Benzer kısıtlamalar sözleşmeye taraf diğer ülkeler tarafından da bildirilmiş bulunmaktadır. Sözleşmenin amacı ülkelerdeki bu gibi kısıtlamaları sözleşmenin imzası sırasında dondurmak ve daha sonra yeni kısıtlamalar getirilmeyip mevcut kısıtlamaların azaltılmasına çalışılmasını sağlamaktır.

5. Avrupa İkâmet Sözleşmesi Dışişleri Bakanlığı koordinatörlüğünde, ilgili Bakanlık ve Kuruluşlar temsilcilerinin iştiraki ile yapılan toplantılarda incelenmiş olup Sözleşmenin onaylanmasının uygun olacağı sonucuna varılmıştır. İlgili Bakanlık ve Kuruluşlarımızın kendi bünyelerinde mevcut uygulamalar açısından kısıtlamaların halihazır durumu tespit edilmiş olup 1956 yılında verilen listedeki kısıtlamalardan sonra yeni kısıtlamalar getirilmemiş olduğu tespit edilmiştir. Sözleşmenin çeşitli bölümleri ile ilgili değerlendirmeler aşağıda sunulmaktadır.

a) Giriş, ikamet ve sınır dışı etme konularını düzenleyen 1, 2 ve 3 üncü maddelerin mevzuatımız açısından bir aykırılık yaratmayacağı anlaşılmıştır.

b) Medeni hakların kullanılması konusundaki 4, 5 ve 6 ncı maddelerden 6 ncı madde ile ilgili olarak Sözleşmenin imzası tarihinde Hükümetimiz tarafından Avrupa Konseyine bazı mal kategorilerinin sadece Türk uyruklulara tahsis edildiğini belirten bir kısıtlamalar listesinde iyileştirmeler olduğu görülmüştür.

c) Adli ve İdari Teminatlar konusundaki 7, 8, ve 9 uncu maddeler esasen ikili adli yardım sözleşmelerimize paralel hükümler getirmesi bakımından uygun görülmüştür.

d) Gelir getiren uğraşlar konusundaki 10 ilâ 17 nci maddelerin içindeki kayıt ve şartların, 14 üncü madde çerçevesinde Hükümetimiz tarafından verilmiş kısıtlamalar listesi muvacehesinde bir sakınca yaratmayacağı tespit edilmiştir.

e) Özel haklar kısmındaki Ticaret, Sanayi ve Ziraat odalarında seçme hakkının yabancılara tanınması konusunda Türkiye Ticaret, Sanayi ve Deniz Ticaret Odaları ve Ticaret Borsalar Birliği halen mevcut tüzüğe göre oda ve borsalarda yapılacak seçimlerde oy kullanabilmek ve seçilebilmek için Türk vatandaşı olmak gerekmektedir birlikte seçme hakkının yabancılara tanınması için tüzükte gerekli değişikliğin yapılmasının uygun olacağını belirtmiştir. Yabancı hakem tayininin ise mümkün olduğu Adalet Bakanlığımızca bildirilmiştir.

f) Vergi, zorunlu hizmetler ve kamulaştırma ile ilgili bölümdeki yabancidan alınan verginin vatandaşınkinden daha ağır olmayacağına dair 21 inci madde, Türkiye' de mukim olan yabancı ile vatandaş arasında fark gözetilmediğinden mesele yaratmamaktadır.

Ancak Sözleşmenin 21 inci maddesi ile ilgili olarak «benzeri bir durumda bulunan» teriminden ne anladığımızın kayıt ettirilmesinin faydalı olacağı Maliye Bakanlığımızca lüzumlu görülmüştür.

6. Sözleşmenin amacı vatandaşlar ile yabancılar arasındaki statü farkını mümkün mertebe gidermeye çalışmaktadır. Sözleşme bu konuda üye ülkeler arasında yapılmış olan ikili ikamet sözleşmeleri ile kabul edilmiş bulunan hükümlerde birlik sağlanmasını öngörmektedir. Esasen başlıca Avrupa ülkeleri ile Devletimizin kuruluşunu takip eden ilk yıllarda ikili ikamet sözleşmeleri aktedilmiş olup bu sözleşmelerde daha da liberal hükümler mevcut bulunmaktadır.

İçişleri Komisyonu Raporu

Türkiye Büyük Millet Meclisi

İçişleri Komisyonu

Esas No. : 1/468

Karar No. : 18

11 . 10 . 1988

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Komisyonumuza gönderilen, «Avrupa İkamet Sözleşmesinin Onaylanmasının Uygun Bulduğuna Dair Kanun Tasarısı» İçişleri ve Dışişleri Bakanlıkları temsilcilerinin de katılmalarıyla incelenip, görüşüldü.

Kanun tasarısının öngördüğü sözleşmeyle yabancıların üye ülkelere girişleri, arada ikametleri kolaylaştırılmakta, medenî haklar bakımından eşit muamele öngörülmekte, hukukî ve adli himaye sağlanacağı belirtilmekte, yabancıların gelir getiren işleri hangi şartlarda yapabilecekleri düzenlenmektedir.

Sözleşmenin anılan hükümleri Komisyonumuzca da benimsenerek tasarı aynen kabul edilmiştir.

Raporumuz Dışişleri Komisyonuna sunulmak üzere saygıyla arz olunur.

Başkan
Galip Demirel
Malatya

Kâtip
Hasan Çakır
Antalya

Üye
Abdurrahman Karaman
Adıyaman

Üye
Ali Necmettin Şeyhoğlu
Çankırı

Üye
Ertekin Durutürk
Isparta

Üye
Ali Rıza Yılmaz
İçel

Üye
Ömer Şeker
Konya

Üye
Kudbettin Hamidi
Siirt

Başkanvekili
Necat Tunçsiper
Balıkesir

Üye
Ersin Koçak
Adana

Üye
Ayhan Arıfağaoğlu
Artvin

Üye
Mustafa Namlı
Çorum

Üye
İbrahim Gürdal
Isparta

Üye
Ziya Ercan
Konya

Üye
Mehmet Adnan Ekmen
Mardin

Üye
Necati Akıncı
Şanlıurfa

Üye
Selahattin Mumcuoğlu
Van

Dışışleri Komisyonu Raporu

Türkiye Büyük Millet Meclisi

Dışışleri Komisyonu

Esas No. : 1/468

Karar No. : (1 - 2) 35

15 . 11 . 1988

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

«Avrupa İkamet Sözleşmesinin Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Tasarısı» Komisyonumuzun 19.10.1988 Tarihli I - 2/2 sayılı ve 9.11.1988 tarihli I - 2/5 sayılı Birleşimlerinde Adalet Bakanlığı, Dışışleri Bakanlığı, Devlet Planlama Teşkilatı Müsteşarlığı temsilcilerinin katılmalarıyla tetkik ve müzakere edildi.

Tasarının gerekçesinde de belirtildiği gibi Avrupa Topluluğuna tam üyelik müra-caatımız muvacehesinde, Avrupa Topluluğunu kuran anlaşmanın öngördüğü, yabancı-lara ayrımcı muamele yapılmaması prensibini kabul eden sözleşmenin onaylanması amaç-lanmaktadır.

Tasarı Komisyonumuzca usulüne uygun şekilde görüşülmüş; Sözleşmenin 26 ncı maddesi hükümlerinin, 31 inci maddeye konulması düşünülen ve tasarı metninde yer alan çekinceyi koymaya yeterli olmadığı ve bu nedenle çekincenin hukukî dayanağının belirlenmesinde zaruret olduğu görülmüş, ileride taraf ülkelerle ve Avrupa Konseyi ile ihtilaf vukuunda Türkiye Büyük Millet Meclisinin yetki veren iradesi ile Hükümetin onaylama ve belge teati etme iradesinin askıda kalabileceği ihtimali öne sürülmüş, buna karşılık Hükümet Temsilcisi, gerekli tedbirlerin alındığını beyan ile raporumuz ekinde yer alan belgeleri Komisyona tevdi etmiştir.

Komisyonumuz bu belgelerin rapora eklenmesi ve Dışışleri Bakanlığının geniş şekilde müzakere edilen bu konudaki tedbirleri artırması temennisiyle ve tasarı metninin 1 inci maddesinde parantez içinde yer alan «ortaklıklar ve dernekler» ibaresinin çıkarılmasıyla Tasarının kabulüne karar vermiştir.

Raporumuz, Sözleşmenin Komisyonumuzda görüşülüp kabul edilmiş sayfalarının mühürlenmiş tercümesi, Dışışleri Bakanlığının mütalaası ve üyelerimizin imza belgesinin parafli ve mühürlü ikişer nüshası ile birlikte Genel Kurulun onayına sunulmak üzere Yüksek Başkanlığa saygı ile arz olunur.

EK : 1. Dışışleri Bakanlığı Konsolso-fuk, Hukuk ve Sosyal İşler Gn. Md. Büyükk-elçi Zeki Çelikkol'un tevdi ettiği Dışışleri Bakanlığında yapılan toplantı özet zaptı ve Dışışleri Bakanlığı Hukuk Müşavirliğinin mütalaası.

2. AET Başkanlığı Hukuk İzleme Eği-tim Dairesi Başkanı Hüseyin Pazarcı'nın tevdi ettiği belge.

DIŞIŞLERİ BAKANLIĞINDA YAPILAN TOPLANTI ÖZEL ZAPTI

TBMM Dışişleri Komisyonunda gürüŐülen ve bazı maddeleri üzerinde tereddüt hıŐıl olan Avrupa İkamet Sözlęmesi 28.10.1988 günü ilgili Bakanlık ve Kuruluşların temsilcilerinin katıldığı bir toplantıda tekrar gözden geçirilmiş ve Şu sonuçlara varılmıştır:

Madde 2. — Sözl konuŐu maddenin yurt dıŐındaki vatanđaŐlarımıza bir kolaylık getirip getirmeyeceği hususunda kesin yargıya varmanın mümkün olamayacağı, zira sözlęmede ekonomik ve sosyal Şartların müsaade ettiği ölçüde deyiminin kullanılması ile ákit tarafa diğer ákit taraf uyruklularının kendi ülkesinde ikametlerine izin vermesi hususunda hareket serbestliği getirdiği kanaatine varılmıştır. Bu husus, sözlęmenin tümü için geçerlidir.

Madde 4. — Türkiye'nin akdetmiş olduğu ikili ikamet anlaşmalarıyla sözl konuŐu sözlęme kıyaslandığında örneğin F. Almanya ile Türkiye arasındaki İkamet Sözlęmesi nazarı itibare alındığında aynı tür hükümler ihtiva ettiği örneğin ikili anlaşmanın 1. maddesinin Avrupa İkamet Sözlęmesinin 4. maddesine tekabül ettiği görülmüştür. İkili Anlaşmada ŐahıŐlar ve Őirketler sözl konuŐu iken sözlęmede sadece gerçek ŐahıŐlardan bahsedilmektedir.

Madde 6. — Sözl konuŐu Sözlęmenin imzalanması sırasında tevdi edilen kısıtlamalar listesinin geçerliliği konuŐu tartıŐılmış, birçok kanunun deđiŐtiđi, bazılarında iyileŐtirme olduğu saptanmıştır. Ancak yapılan müzakerelerde bu aŐamada bu listenin güncel hale getirilmesinin gereksiz olduğu, daha sonra onay belgemizin tevdi sırasında güncel kısıtlamalar listesinin iyileŐtirmelerle birlikte Konsey Sekreteryasına sunulmasına karar verilmiştir. Bu husus kısıtlama getirdiğimiz 13 ve 14. maddeler için de geçerlidir.

Madde 8. — Meccani Adli Yardımın devlete önemli bir külfet getirip getirmeyeceği tartıŐılmıştır. Ancak Meccani adli yardımın çok taraflı sözlęmeler kadar, iç hukuk ve ceza kanunumuzda da belli durumlarda öngörüldüğu saptanmıştır. Ayrıca, yararlanacak Türklerin sayısı ile yararlanacak yabancılardan sayısı açısından durumun bizim lehimize olduğu kanısına varılmıştır.

Madde 10. — İki durum sözl konuŐu olan: a) Yabancı, bir iŐvereninin yanında çalıŐacaksa DPT izin vermektedir. b) Őirket kuracaksa onun için de DPT'nin izni gerekmektedir. (yatırım, yabancı sermaye giriŐi, çalışma izni) 10 ve 11 inci maddeler de ekonomik ve sosyal nitelikteki ciddi sebepler müsaade ettiği ölçüde tabiri kullanıldığından yoruma açık olmaktadır. Madde 12 ise, bir objektif hüküm getirmektedir. 6224 sayılı Yabancı Sermaye TeŐvik Kanunu ile 10. madde arasında bir tutarsızlık bulunmamaktadır. Yabancı sermaye ithali serbesttir. İkili yatırım anlaşmaları mevcuttur. Yatırım yapılacak uyrukların izne tabi olacağı karşılıklı olarak tespit edilmiştir. Madde 14 ile sadece uyruklulara bazı mesleklerin tahsis edilmesi sebebiyle 6224 sayılı kanun açısından 10. madde bir rahatsızlık getirmektedir.

Madde 12. — Ákit taraf uyruklarının diğer ákit taraf ülkesinde bulunduğu, ákit tarafın uyruklarıyla eşit olarak gelir getiren her türlü faaliyette bulunması konusunda, 5 veya 10 yıl ikamet süresi Şartı hakkında tercih yapılmasına gerek bulunmadığı İçişleri

Bakanlığı yetkilisince belirtilmiştir. Çünkü ülkemiz mevzuatına göre çalışma izni şartları DPT'ce tespit edilmektedir. Yabancıların özel olarak ne iş yapabilecekleri bu kuruluş tarafından saptanmaktadır.

Madde 18. — Ticaret Odalar Birliği seçimlerinde seçmek ve seçilebilmek için Türk vatandaşı olunması gerekmekte ise de bu kuruluşların organ seçimlerine yalnız seçmen olarak (belli şartlar içinde) yabancıların katılmalarında bir sakınca görülmemektedir. Sözleşme onaylandığı takdirde ilgili tüzük hükmü değiştirilecektir.

Madde 21. — Adalet Bakanlığı yetkilisi vergi konusundaki bu hükme ilişkin olarak yapılan beyanın, beyandan daha ağır olduğu mütekabiliyet esasına göre tepki doğurabileceğini belirtmiştir. Maliye Bakanlığı yetkilisi Türkiye'de vergilendirmenin mukimlik esasına göre yapıldığını belirtmiştir. Mevcut vergi kanunumuz dar ve tam mükellefiyetleri mukimlik esasına göre belirlemektedir. Çifte vergilendirmeyi önleme anlaşmalarında da OECD modeli kullanılmaktadır. Bu modelde de mukimlik esas alınmaktadır.

Âkit taraf ülkelerin hiç birinde mukim olmayan âkit taraf uyruklarından birinin diğer taraf ülkesinde nasıl vergilendireceğine açıklık getirmek amacıyla bu beyanın yapılmasının yerinde olacağı hususunda Maliye Bakanlığı görüşünde ısrar etmiştir.

Madde 31. —

Viyana Anlaşmalar Sözleşmesine göre söz konusu maddeye çekince koymak mümkündür. 1964 tarihli uyuşmazlıkların barışçı yollarla çözülmesi Avrupa Sözleşmesini Türkiye onaylamamıştır. Çünkü Sözleşme Divanının zorunlu yargı yetkisini öngörmektedir. Bu da bizim tutarlı olduğumuzu gösteriyor. 1972 yılına kadar 5'er yıllık sürelerle zorunlu yargı yetkisini kabul ettik. Siyasî sebeplerle bu süre yenilenmemiştir. Türkiye uyuşmazlıklarını bu tarihten itibaren karşılıklı görüşmelerle çözmeyi tercih etmiştir. Bu itibarla 31. maddeye çekince konması yararlı olacaktır. Sözleşmeye ilişkin olarak bir ihtilaf vukuunda anlaşmazlığa taraf olanlardan birinin başvurusu ile uyuşmazlığın Adalet Divanına götürülmesi konusunda bir ön anlaşma (tahkim) şartı getirilmektedir.

Gerekli ise, Lahey Adalet Divanına katılmamıza ilişkin kanun, kaynak olarak gösterilebilir. Kaldığı, Avrupa Konseyi, Hukuk Müşavirliği, bu şekilde bir çekince koymayı deneyebileceğimizi taraf ülkelerden itiraz gelirse çekincenin tatbikatta değer kazanıp kazanmayacağına bu itirazlar çerçevesinde şekilleneceğini, ancak örneğin temel maddelerden birisi olan 31. madde ile ilgili bir çekince konusunda kendi mütalaasının menfi olacağını ifade etmiştir.

DPT yetkilisi devletler ve diğer devletlerin vatandaşları arasındaki yatırım uyuşmazlıklarının çözümlenmesi hakkındaki sözleşmenin yatırım uyuşmazlıklarının Lahey Adalet Divanına götürülmesine ilişkin 64. maddesine çekince koyduklarını belirtmiştir. (ilişik kanun metni örneği.)

DIŞIŞLERİ BAKANLIĞI HUKUK MUŐAVİRLİĐİNİN MÜTALAASI

MİLLETLERARASI ADALET DİVANININ ZORUNLU YARGI YETKİSİ HAKKINDA İÇ HUKUK MEVZUATIMIZ VE UYGULANMASINA İLİŞKİN HUKUK MUŐAVİRLİĐİNCE HAZIRLANAN NOT

I. — Milletlerarası Adalet Divanının yargı yetkisini önceden ve zorunlu olarak kabul etmenin yol ve usulü, Divan Statüsünün 36. maddesinin ikinci paragrafında şöyle düzenlenmiştir: «Bu statüye taraf olan Devletler, herhangi bir zaman, aynı yükümlü kabul eden herhangi başka Devlete karşı, konusu aşağıda gösterilmiş olan hukukî uyuşmazlıkların hepsi hususunda Divanın yargı yetkisini bihakkın ve özel anlaşma olmaksızın, mecburî olarak tanıdıklarını beyan edebilirler.» Bu paragraftaki hükme 36. maddenin ihtiyarî kaydı denilmektedir. Aynı maddenin üçüncü paragrafına göre, «bu beyanlar, kayıtsız şartsız olarak yahut mütekabiliyet şartı ile birkaç veya bazı Devletlerce veya muayyen bir müddet için yapılabilecektir.»

II. — Türkiye Milletlerarası Adalet Divanının Statüsünü 15 Ağustos 1945 tarih ve 4801 sayılı Kanunla onaylamış, Statüsünün 36. maddesinin ikinci fıkrasındaki ihtiyarî kaydı ise 12 Mayıs 1947 tarih ve 5047 sayılı Kanunla kabul etmiştir. Konuya açıklık getireceği düşüncesiyle Kanunun I. maddesinin metnini aynen yazıyoruz:

«Madde I. — San Francisco'da 26 Haziran 1945 tarihinde imzalanmış ve 4801 sayılı Kanunla onaylanmış olan Milletlerarası Adalet Divanı Statüsünün 36. maddesi hükmünce, Statüye taraf olan Devletlerin, herhangi bir zaman, aynı vecibeyi kabul eden herhangi bir başka Devlete karşı, mevzuu:

- A) Bir andlaşmanın yorumlanması,
- B) Devletlerarası hukuka ait her husus,
- C) Sabit olduğu takdirde, milletlerarası taahhütlerin ihlalini teşkil edebilecek her olayın gerçekliği,
- D) Milletlerarası bir taahhüdün ihlalinin gerektirdiği tazminatın mahiyet veya vüs'atı;

olan hukukî uyuşmazlıkların hepsi hususunda Divanın yargı hakkını bihakkın ve özel anlaşma olmaksızın mecburî olarak tanıdıklarını beyan edecekleri hakkındaki kayda, aşağıdaki şartlar altında iltihak olunmuştur:

- 1) Mütekabiliyet,
- 2) Beş yıllık bir süre için,
- 3) Uyuşmazlığın ve onu doğuran vakanın işbu iltihak tarihinden sonra tahaddüs etmiş olması,

4) Uyuşmazlığın Divan Statüsününün 36. maddesinde yazılı uyuşmazlıklar zümresinde olması.

Aşağıdaki uyuşmazlıklar bunun dışında kalır:

Türkiye'nin akd ve kabul etmiş olduğu uyuşmazlıkların çözülmesi hususunda başka bir usul derpiş etmekte bulunan sözleşme ve andiaşmaların uygularmasını doğrudan doğruya veya bil vasıta ilgilendiren uyuşmazlıklar.»

Beş yıl süreli olan bu Kanun, 6357 ve 7153 sayılı Kanunlarla ve 1961 Anayasası yürürlüğe girdikten sonra da 25 Şubat 1964 tarih ve 423 sayılı Kanunla ve son olarak 27 Temmuz 1967 tarihli ve 929 sayılı Kanunla (yürürlük tarihi 23 Mayıs 1967) beşer yıllık sürelerle uzatılmıştır. 929 sayılı Kanunun öngördüğü beş yıllık süre 23 Mayıs 1972 günü dolmuş ve yeniden uzatılmamıştır.

Bilgilerine saygıyla arz ederim.

Dr. Bozkurt Süral
Hukuk Müşaviri

AVRUPA İKAMET SÖZLEŞMESİNE KONULMASI DÜŞÜNÜLEN ÇEKİNCE İLE İLGİLİ NOT

Prof. Dr. Hüseyin Pazarıcı
DPT Müsteşarlığı
AET Başkanlığı
Hukuk, Eğitim ve İzleme Dairesi
Başkanı
ve

Hacettepe Üniversitesi Öğretim Üyesi

1. Avrupa İkamet Sözleşmesinin 26 ncı maddesinin 1 inci fıkrası taraf devletlerin, imza ya da onay sırasında, kanunları Sözleşmeye aykırı hükümler içeriyorsa bu konularda Sözleşmeye çekince konulmasına izin vermektedir. Buna karşılık, aynı fıkranın son cümlesi Sözleşmeye genel bir çekince konulmasını yasaklamaktadır.

2. Yukarıda belirtilen hükümlerin objektif yorumu, anılan Sözleşmenin ikamet konularına ilişkin mevcut kanunları Sözleşme ile bağdaşmayan taraf devletlere bu türden yalnızca konunun esasına ilişkin alanlarda çekince koyma hakkını tanıdığı ve Sözleşmenin genel hükümleri ile ilgili çekinceleri yasakladığı şeklinde anlaşılmasını gerektirmektedir.

3. Oysa, sözkonusu sözleşmenin onaylanması amacıyla hazırlanan ve T.B.M.M. Dışişleri Komisyonuna sunulan uygun bulma kanunu tasarısı, Sözleşmenin 31 inci maddesinde düzenlenen ve uyuşmazlık halinde gerektiğinde Uluslararası Adalet Divanına tek - taraflı başvuru hakkını da öngören hükmüne bir çekince koymaktadır. Yukarıda belirttiğimiz gibi, Sözleşmenin 26 ncı maddesi genel nitelikli çekince konulmasını yasakladığından ve uyuşmazlıkların çözümünü düzenleyen maddenin normal olarak genel bir hüküm şeklinde değerlendirilmesi gerektiğinden, Türkiye'nin koyduğu bu çekincenin Sözleşmeye uygun olarak konulmuş bir çekince değerini taşıması söz konusudur.

4. Dışişleri Bakanlığının Divanın zorunlu yargı yetkisini tanımama konusunda bilinen ve anlaşılır nedenlerle istikrarlı bir şekilde sürdürdüğü ve tutumunu anlamakla birlikte, eldeki konuda konulan çekincenin (ki kullanılan terimler itibariyle bunun yalnızca bir beyan olarak anlaşılması ve değerlendirilmesi ihtimali de vardır) Türkiye'nin birgün tek taraflı bir başvuru nedeniyle Divan önüne gitmesi gereğini de hukuken ortadan kaldırmamaktadır. Şöyle ki, 26 ncı maddede yalnızca ikamet konusunda mevcut kanunlara ilişkin olarak çekince konulmasına izin verilmesi nedeniyle, birgün herhangi bir uyuşmazlık halinde ilgili devletin sorunu tek - taraflı olarak Uluslararası Adalet Divanına götürmesi karşısında ilk önce yetkisini değerlendirmek zorunda olan Divanın Türkiye'nin koyduğu çekinceyi genel bir çekince olarak değerlendirmesi ve dolayısıyla Sözleşmeye aykırı bularak kaale almaması sonucu kendisini yetkili ilan etmesi ihtimali büyüktür.

5. T.B.M.M. Dışişleri Komisyonunun ve Yüce Meclisimizin, söz konusu uygun bulma kanunu ile konulan çekinceyi bu ihtimalin ışığında değerlendirmesini ve siyasal ve belirli ölçüde hukukî nedenlerle anılan çekincenin konulmasında yarar görüldüğü takdirde bunun etkisinin kesin olmadığı ve birgün Divan önünde tek - taraflı bir başvuru sonucu herhangi bir davanın muhatabı olunması ihtimalinin bulunduğunu hesaba katmasını takdirlerinize sunarım.

Ankara, 11.11.1988
Prof. Dr. H. Pazarcı

Başkan
M. Vehbi Dinçerler
Hatay
Sözcü
M. Cavit Kavak
İstanbul
Üye
Fethi Çelikbaş
Burdur
Üye
M. İstemihan Talay
İçel
Üye
Leylâ Yeniay Köseoğlu
İstanbul
Üye
Abdulvahap Dizdaroğlu
Mardin

Başkanvekili
Cevdet Akçalı
İstanbul
Kâtip
H. Adnan Tutkun
Amasya
Üye
Aycan Çakıroğulları
Denizli
Üye
İsmail Cem
İstanbul
Üye
H. Cavit Erdemir
Kütahya
Üye
Ali Rifkı Atasever
Tekirdağ

Üye
Ali Şakir Ergin
Yozgat

HÜKÜMETİN TEKLİF ETTİĞİ METİN

Avrupa İkamet Sözleşmesinin Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Tasarısı

MADDE 1. — 13.12.1955 tarihinde imzalanan «Avrupa İkamet Sözleşmesi»nin, 2 nci maddede yazılı beyanlar yapılmak suretiyle onaylanması, uygun bulunmuştur.

MADDE 2. — a) Türkiye, Sözleşmenin 21 inci maddesinin (1) numaralı fıkrasında belirtilen «benzer durumlarda» deyimini bakımından tutumunu saklı tutar ve bu deyim, olağan vergi kanunlarının ve düzenlemelerinin uygulanması açısından hukuken ve gerçekte önemli ölçüde benzer şartlara sahip mükelleflerin (gerçek kişiler, tüzel kişiler, ortaklıklar ve dernekler) kastedildiği şeklinde yorumlar.

Diğer taraftan bu deyim, bir âkit devletin üçüncü bir devlette mukim olan ve bu âkit devlette faaliyet gösteren kendi vatandaşlarına, vergileme ve buna bağlı mükellefiyetler yönünde uyguladığı muamelenin aynısını, bu âkit devlette faaliyet gösteren ve üçüncü devlette mukim olan diğer âkit devletin vatandaşlarına da uygulayacağı anlamına gelir.

b) Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti, Sözleşmenin, taraflardan birinin başvurusu ile anlaşmazlıkların Milletlerarası Adalet Divanında çözümlenmesine ilişkin 31 inci maddesinin (1) numaralı fıkrası hükümleri ile kendini bağlı saymaz ve sözleşmenin uygulanması ve yorumlanması bakımından âkit taraflar arasında olabilecek herhangi bir anlaşmazlığın Milletlerarası Adalet Divanının kararına sunulmasında anlaşmazlığa taraf olanların her olayda muvafakatının gerektiğini beyan eder.

İÇİŞLERİ KOMİSYONUNUN KABUL
ETTİĞİ METİN

**Avrupa İkamet Sözleşmesinin
Onaylanmasının Uygun Bulduğuna
Dair Kanun Tasarısı**

MADDE 1. — Tasarının 1 inci maddesi Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

MADDE 2. — Tasarının 2 inci maddesi Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

DİŞİŞLERİ KOMİSYONUNUN
KABUL ETTİĞİ METİN

**Avrupa İkamet Sözleşmesinin
Onaylanmasının Uygun Bulduğuna
Dair Kanun Tasarısı**

MADDE 1. — Tasarının 1 inci maddesi Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

MADDE 2. — a) Türkiye, Sözleşmenin 21 inci maddesinin (1) numaralı fıkrasında belirtilen «benzer durumlarda» deyimini bakımından tutumunu saklı tutar ve bu deyim, olağan vergi kanunlarının ve düzenlemelerinin uygulanması açısından hukukten ve gerçekte önemli ölçüde benzer şartlara sahip mükelleflerin (gerçek kişiler, tüzelkişiler) kastedildiği şeklinde yorumlar.

Diğer taraftan bu deyim, bir âkit devletin üçüncü bir devlette mukim olan ve bu âkit devlette faaliyet gösteren kendi vatandaşlarına, vergileme ve buna bağlı mükellefiyetler yönünde uyguladığı muamelelerin aynısını, bu âkit devlette faaliyet gösteren ve üçüncü devlette mukim olan diğer âkit devletin vatandaşlarına da uygulayacağı anlamına gelir.

b) Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti, Sözleşmenin, taraflardan birinin başvurusu ile anlaşmazlıkların Milletlerarası Adalet Divanında çözümlenmesine ilişkin 31 inci maddesinin (1) numaralı fıkrası hükümleri ile kendini bağlı saymaz ve Sözleşmenin uygulanması ve yorumlanması bakımından âkit taraflar arasında olabilecek herhangi bir anlaşmazlığın Milletlerarası Adalet Divanının kararına sunulmasında anlaşmazlığa taraf olanların her olayda muvafakatının gerektiğini beyan eder.

(Hükümetin Teklif Ettiği Metin)

MADDE 3. — Bu Kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 4. — Bu Kanun hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.

Başbakan <i>T. Özal</i>	24 . 6 . 1988
Devlet Bakanı ve Başbakan Yardımcısı <i>İ. K. Erdem</i>	Devlet Bakanı <i>K. Oksay</i>
Devlet Bakanı <i>A. Tenekeci</i>	Devlet Bakanı <i>V. Atasoy</i>
Devlet Bakanı <i>A. Bozer</i>	Devlet Bakanı <i>Y. B. Özal</i>
Devlet Bakanı <i>A. Kahveci</i>	Devlet Bakanı <i>M. Yazar</i>
Devlet Bakanı <i>C. Çiçek</i>	Devlet Bakanı <i>N. Kitapçı</i>
Adalet Bakanı V. <i>M. Kalemlı</i>	Millî Savunma Bakanı <i>E. Vuralhan</i>
İçişleri Bakanı <i>M. Kalemlı</i>	Dışişleri Bakanı <i>A. M. Yılmaz</i>
Maliye ve Gümrük Bakanı <i>A. K. Alptemoçin</i>	Millî Eğitim Gençlik ve Spor Bakanı <i>H. C. Güzel</i>
Bayındırlık ve İskân Bakanı <i>İ. S. Giray</i>	Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanı <i>B. Akarcalı</i>
Ulaştırma Bakanı <i>E. Pakdemirli</i>	Tarım Orman ve Köy İşleri Bakanı <i>H. H. Doğan</i>
Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanı <i>İ. Aykut</i>	Sanayi ve Ticaret Bakanı <i>Ş. Yürür</i>
Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı <i>F. Kurt</i>	Kültür ve Turizm Bakanı <i>M. T. Titiz</i>

(İçişleri Komisyonunun Kabul
Ettiği Metin)

MADDE 3. — Tasarının 3 üncü maddesi Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

MADDE 4. — Tasarının 4 üncü maddesi Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

(Dışişleri Komisyonunun Kabul
Ettiği Metin)

MADDE 3. — Tasarının 3 üncü maddesi Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

MADDE 4. — Tasarının 4 üncü maddesi Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

AVRUPA İKAMET SÖZLEŞMESİ

Bu sözleşmeyi imzalayan Avrupa Konseyi üyesi Hükümetler,

Avrupa Konseyinin amacının, üyelerinin ortak mirası olan ideal ve ilkeleri korumak ve geliştirmek, ekonomik ve sosyal ilerlemelerini kolaylaştırmak olduğunu dikkate alarak; 4 Kasım 1950 de imzalanan İnsan Hakları ve Temel Hürriyetleri Koruma Sözleşmesi, 20 Mart 1952 de imzalanan bu sözleşmeye Ek Protokol, Avrupa Sosyal ve Tıbbi Yardım Sözleşmesi ile sosyal güvenlik hakkında 11 Aralık 1953 de imzalanan iki Avrupa Geçici Anlaşması gibi Konsey çerçevesi içerisinde şimdiye kadar aktedilmiş bulunan sözleşme ve anlaşmalarda da teyid edildiği üzere Avrupa Konseyi üyesi ülkeler arasındaki bağların özel niteliğini kabul ederek;

Bir bölgesel sözleşme akdi suretiyle, üye ülkelerden herbirinin uyruklarına diğer üye ülkelerde uygulanan muamelelere ilişkin olarak ortak kurallar ihdasının birleşme hareketini daha da ileri götüreceğine inanarak;

Uyruklarına karşılıklı olarak bahsettikleri hak ve ayrıcalıkların, yalnızca statüsü gereği Avrupa Konseyi üyesi ülkeleri bir araya getiren sıkı ortaklık nedeniyle tanınmış olduğunu teyid ederek,

Sözleşmenin kapsamı itibarıyla Avrupa Konseyi teşkilatı çerçevesine girdiğini kaydederek,

Aşağıdaki hususlarda anlaşmışlardır.

BÖLÜM I

GİRİŞ - İKAMET VE SINIRDIŞI EDİLME

Madde 1

Âkit Taraflardan herbiri, kamu düzenine, millî güvenliğe, kamu sağlığına veya genel ahlaka aykırı olabilecek haller dışında, diğer taraf uyruklarının geçici olarak ikamet amacıyla kendi ülkesine girişlerini kolaylaştıracak ve orada serbestçe dolaşmalarına izin verecektir.

Madde 2

İşbu Sözleşmenin 1 inci maddesinde öngörülen koşullar altında, Âkit Taraflardan herbiri, ekonomik ve sosyal şartlarının müsaade ettiği ölçüde, diğer taraf uyruklarının ülkesinde ikametlerini uzatmalarını veya bunların devamlı ikametlerini kolaylaştıracaktır.

Madde 3

1. Âkit Taraflardan birinin, diğer âkit ülkesinde yasal olarak ikamet eden uyrukları ancak millî güvenliği tehdit ettikleri veya kamu düzenine veya genel ahlaka aykırı davrandıkları takdirde sınırışı edilebilirler.

2. Âkit Taraflardan birinin, diğer herhangi bir Âkit Taraf ülkesinde yasal olarak iki yıldan fazla bir süredir ikametmekte olan uyruğu; millî güvenlik açısından kesin zorunluk yoksa, kendisi hakkındaki sınırışı kararına karşı itirazda bulunmasına

ve bu amaçla yetkili makama veya yetkili makamca özel olarak belirlenmiş kişi veya kişilere başvurmasına ve bu organlar önünde temsil olunmasına müsaade edilmeksizin sınırdışı edilemez.

3. Âkit Taraflardan birinin, diğer bir Âkit Taraf ülkesinde on yıldan fazla bir süredir ikamet eden uyrukları, yalnızca millî güvenlik nedeniyle veya bu maddenin birinci bendinde zikredilen diğer nedenlerin, özellikle ciddi bir nitelikte olması hallerinde sınırdışı edilebilir.

BÖLÜM II

MEDENİ HAKLARIN KULLANILMASI

Madde 4

Âkit Taraflardan birinin uyrukları, diğer bir Âkit Taraf ülkesinde gerek şahsî, gerek aynı mahiyette olsun, medenî haklardan yararlanma ve bunları kullanma hususunda, o devlet uyruklarına uygulanmakta olana eşit bir muameleden faydalanır.

Madde 5

Bu Sözleşmenin 4 üncü maddesi hükümleri hilafına her Âkit Taraf, millî güvenlik veya savunma nedenleri ile her kategorideki mallara ilişkin iktisap, zilyetlik veya yararlanma haklarını kendi uyruklarına hasredebilir veya diğer taraf uyruklarını yabancılara uygulanan özel şartlara tabi tutabilir.

Madde 6

1. Millî Güvenlik veya savunma ile ilgili haller dışında

a) Bazı kategori malların iktisap, zilyetlik veya yararlanma hakkını kendi uyruklarına hasreden veya diğer taraf uyrukları da dahil bu konuda yabancılar hakkında özel düzenlemeye giden veya bu malların iktisap, zilyetlik veya yararlanma hakkını karşılıklılık esasına bağlayan her Âkit Taraf işbu Sözleşmenin imzası anında bu kısıtlamanın bir listesini, bunları tesis eden iç hukuk hükümlerini belirterek, Avrupa Konseyi Genel Sekreterine bildirecektir; Genel Sekreter bu listeleri diğer imzalayanlara iletacaktır.

b) Âkit Taraflardan biri, işbu sözleşmenin kendisi hakkında yürürlüğe girmesinden sonra, ekonomik ve sosyal nitelikte zorunlu nedenlerle veya memleketin hayati kaynakları üzerinde tekelleşmeyi önlemek amacı ile, kendisini mecbur hissetmedikçe, diğer taraf uyruklarının bazı kategori malları iktisap, zilyetlik veya faydalanma hakkına ilişkin yeni kısıtlamalar koymayacaktır. Âkit Taraf kısıtlama koyduğu takdirde alınan önlemlerden, bunlara ilişkin iç hukuk hükümlerinden ve bunları gerektiren nedenlerden tamamen Genel Sekreteri haberdar edecek; Genel Sekreter bunu diğer taraflara bildirecektir.

2. Her Âkit Taraf, kısıtlamalar listesini diğer tarafların uyrukları lehine azaltmaya çalışacaktır. Bu değişiklikler Âkit Tarafça Genel Sekretere bildirilecek ve Genel Sekreter bunları diğer taraflara iletacaktır.

Her Âkit Taraf, yabancılarla ilgili genel düzenlemelere kendi mevzuatınca tanınan istisnalardan diğer taraf uyruklarını yararlandırmak için de gayret sarf edecektir.

BÖLÜM III

ADLI VE IDARI TEMİNATLAR

Madde 7

Âkit Taraflardan birinin uyrukları, diğer taraf ülkesinde şahıslarının, mallarının, hak ve menfaatlerinin hukukî ve adlî himayesinden o ülke uyruklarıyla aynı şartlar altında yararlanacaktır. Özellikle, yetkili adlî ve idarî makamlara başvurmak hakkı ile kendi seçtikleri ve ülke kanunlarına ehil olan bir kimsenin yardımını sağlayabilmek hakkına o ülke uyruklarıyla aynı şekilde sahip olacaktır.

Madde 8

1. Âkit Taraflardan birinin uyrukları, diğer taraf ülkesinde, o ülkenin uyruklarıyla aynı şartlar altında meccanî adlî yardımdan yararlanacaklardır.

2. Âkit Taraflardan birinin yoksul uyrukları, diğer taraf ülkesinde o ülkenin yoksul uyrukları ile aynı koşullar dahilinde kişi hallerine ilişkin belgeleri meccanen alabileceklerdir.

Madde 9

1. Davacı veya müdahil olarak Âkit Taraflardan birinin mahkemeleri önüne çıkan diğer bir Âkit Taraf uyruğundan, Âkitlerden birinin ülkesinde ikametgâhı veya mutad meskeni bulunduğu takdirde, gerek yabancı sıfatından dolayı, gerek o memlekette ikametgâh veya meskeninin bulunmaması sebebiyle, ne şekil altında olursa olsun, hiç bir teminat veya depozito akçesi talep edilmez.

2. Aynı kural, mahkeme masraflarını teminat altına almak için davacı veya müdahilden yapması istenecek ödeme için de uygulanır.

3. Yukarıdaki bentlerden birine göre veya davanın görüldüğü ülkenin hukuku uyarınca teminat, depozito veya ödemelerden bağışık tutulmuş da davacı veya müdahile hükmedilen mahkeme masrafları ve sair giderlere ilişkin mahkûmiyet kararları diplomatik kanaldan yapılacak istem üzerine, diğer Âkit Taraflardan birinin ülkesindeki yetkili makamca, herhangi bir harç ödenmesi gerekmeksizin yerine getirilebilir.

BÖLÜM IV

GELİR GETİREN FAALİYETLER

Madde 10

Ekonomik ve sosyal nitelikteki ciddi sebepler müsaade verilmesine engel olmadığı takdirde, Âkit Tarafların herbiri diğer taraf uyruklarının, kendi uyruklarıyla eşit olarak, ülkesinde Gelir getiren her türlü faaliyette bulunmasına izin verecektir. İlgili şahıs gerek kendi hesabına çalışırsa gerek bir işverenin hizmetinde bulunursa bu hüküm, bunlarla kayıtlı kalmaksızın sınaî, ticarî, malî, zirai faaliyetler ile küçük sanatlara ve serbest mesleklere de uygulanır.

Madde 11

Bir Âkit Tarafça Gelir getirir nitelikte bir faaliyete bulunmasına belirli bir süre için izin verilen diğer herhangi bir Âkit Taraf uyuğu izin veren Âkit Tarafın benzer şartlara içinde bulunan uyruklarına aynen uygulanmadığı takdirde, kendisine izin verilmesi sırasında mevcut olmayan kısıtlamalara bu süre içinde tabi tutulamaz.

Madde 12

1. Diğer herhangi Âkit Taraf ülkesinde yasal olarak ikamet eden bir Âkit taraf uyuğuna, aşağıdaki şartlardan birini yerine getirdiği takdirde işbu sözleşmenin 10 uncu maddesinde öngörülen sınırlamalara bağlı tutulmaksızın, ülkesinde bulunduğu Âkit Tarafın uyruklarıyla eşit olarak, gelir getiren her türlü faaliyette bulunmasına izin verilir.

a) O ülkede yasal olarak kesintisiz 5 yıl süre ile gelir getiren bir faaliyette bulunmuş olmak,

b) O ülkede yasal olarak kesintisiz 10 yıl süre ile oturmuş olmak,

c) Sürekli ikametine müsaade edilmiş olmak.

Her Âkit Taraf, işbu Sözleşmenin imzalanması veya onay belgesinin verilmesi anında, yukarıdaki şartlardan bir veya ikisini kabul etmediğini beyan edebilir.

2. Keza Âkit Taraf, aynı usule göre (a) fıkrasında öngörülen süreyi en çok 10 yıla çıkarabilir. Şu şartla ki, beş senelik bir ilk devreden sonra, o zamana kadar icra edilen faaliyet bakımından iznin yenilenmesi hiçbir şekilde reddedilemez, veya bu yenileme o faaliyetle bir değişiklik yapılmasına bağlanamaz. Her Âkit Taraf, ücretli bir faaliyetten bağımsız bir faaliyete geçiş hakkını her halükarda otomatik olarak tanımayaçağını beyan edebilir.

Madde 13

Her Âkit Taraf, kamu görevlerini veya Millî güvenlik veya savunma ile ilgili faaliyetleri uyruklarına hasredebilir veya bu faaliyetlerin yabancı uyruklular tarafından ifasını özel şartlara tabi tutabilir.

Madde 14

1. İşbu Sözleşmenin 13 üncü maddesinde öngörülen hususlardan ayrı olarak,

a) Bazı faaliyetleri uyruklarına hasretmiş veya bunların, diğer taraf uyrukları da dahil olmak üzere, yabancılar tarafından yürütülmesini kaidelere veya mütekeliyete tabi kılan, her Âkit Taraf, işbu Sözleşmenin imzası esnasında, bu kısıtlamaların bir listesini, bunların dayandığı iç hukuk hükümlerini belirtmek suretiyle, Avrupa Konseyi Genel Sekreterine tevdi edecek ve Genel Sekreter de bu listeleri diğer imzalayan taraflara gönderecektir.

b) Âkit Taraflardan biri bakımından işbu sözleşmenin yürürlüğe girmesinden sonra o Âkit Taraf, ekonomik ve sosyal nitelikte mücbir sebeplerle kendilerini zorunlu hissetmedikleri sürece, diğer taraf uyruklarının gelir getiren faaliyette bulunmalarına yeni kısıtlamalar getirmeyecektir. Yeni kısıtlamalar getirdikleri takdirde, alınan önlemlerden, bunlara ilişkin iç hukuk hükümleri ve bunları gerektiren saiklerden Genel Sekreteri tamamen haberdar edecek ve Genel Sekreter de bunları diğer taraflara bildirecektir.

2. Her Âkit Taraf, diğer taraf uyruklarının yararına olarak;

— Uyruklarına tahsis ettiği veya yabancılar tarafından ifasını kaidelere veya mütekabiliyete tabi kıldığı faaliyetlerin listesini azaltmaya çalışacaktır; bu değişiklikleri Genel Sekretere bildirecek ve genel sekreterde bunları diğer Âkit Taraflara iletacaktır.

— Mevzuatının öngördüğü ölçüde, yürürlükteki hükümlerden ferdi istisnalar tanımaya çalışacaktır.

Madde 15

Âkit Taraflardan birinin ülkesinde o ülkenin uyruklarınca ifası belirli meslekî ve teknik vasıflara sahip olunmasını veya teminat gösterilmesini gerektiren bir faaliyetin, diğer bir Âkit Taraf uyruğunca yürütülmesi aynı teminatın gösterilmesini, aynı vasıflara veya yetkili millî makamca onlara eşdeğer olarak tanınan diğerlerine sahip olmasına bağlı olacaktır.

Bununla birlikte, Âkitlerden birinin ülkesinde mesleklerini yasal olarak ifa eden Âkit Taraf uyrukları, belirli bir durumda kendilerine yardım maksadiyle meslekdaşlarından biri tarafından diğer herhangi bir Âkit Taraf ülkesine davet edilebilirler.

Madde 16

Asıl faaliyet merkezi taraflardan birinin ülkesinde olan müesseselerden biri hizmetinde bulunan ve ticaret amacı ile seyahat eden Âkit Taraflardan birinin uyruklarının altı ay içinde iki aydan fazla oturmamak şartıyla, diğer bir Âkit Taraf ülkesinde faaliyette bulunması için herhangi bir izin gerekli değildir.

Madde 17

1. Herhangi bir Âkit Tarafın uyrukları diğer Âkit Taraf ülkesinde, genel olarak ücret ve çalışma şartları ile ilgili olarak, kamu makamlarınca konulan kaideler bakımından o ülke uyruklarına uygulananandan daha az elverişli olmayan bir muameleden yararlanacaklardır.

2. Bu bölümün hükümleri, Âkit Taraflarından birinin ülkesinde gelir getiren bir faaliyet icrası bakımından, diğer taraf uyruklarına, kendi uyruklarına uygulananandan daha elverişli bir muamele yapmalarını gerektirdiği şeklinde yorumlanmayacaktır.

BÖLÜM V

ÖZEL HAKLAR

Madde 18

Âkit Taraflardan hiç biri, ülkesi üzerinde yasal olarak en az beş yıldan beri uygun bir faaliyette bulunmuş olan diğer bir Âkit Taraf uyruklarının ticaret, ziraat ve meslek odaları gibi ekonomik veya meslekî nitelikteki teşekküllerin seçimlerine bu konuda anılan teşekküllerin yetkileri dahilinde alabilecekleri karar saklı kalmak kaydıyla, seçmen sıfatıyla, o ülke uyruklarıyla eşit şartlar altında katılmalarını yasaklayamaz.

Madde 19 .

Hakem seçiminin tamamen ilgili tarafların ihtiyarına bırakıldığı hakemlik durumlarında, Âkit Tarafların uyruklarının, diğer taraf ülkesinde o ülkesinde o ülke uyruklarına uygulanandan maada kısıtlamalara tabi olmaksızın, hakemlik görevi yapmalarına izin verilecektir.

Madde 20

Eğitimden yararlanma devletin yetkisinde olduğu hallerde, bir Âkit Taraf ülkesinde yasal olarak oturan diğer bir Âkit Tarafın okul çağındaki uyrukları, o ülke uyruklarıyla tam bir eşitlik içinde, ilk ve orta öğretim ile teknik ve mesleki eğitim kuruluşlarına kabul edileceklerdir. Bu hükmün burs verilmesine teşmili Âkit Taraflardan her birinin takdirine bırakılmıştır.

Bir Âkit Taraf ülkesinde eğitim mecburiyeti varsa o ülkede oturan ve okul çağındaki diğer taraf uyrukları da bu mecburiyete tabi olacaktır.

BÖLÜM VI

VERGİ, ZORUNLU HİZMETLER, KAMULAŞTIRMA, MİLLİLEŞTİRME

Madde 21

1. Akdetilmiş ve akdedilecek anlaşmalarda mevcut mükerrer vergi ile ilgili hükümler saklı kalmak kaydıyla, Âkit Taraflardan birinin uyrukları, diğer taraf ülkesinde benzeri bir durumda o ülke uyruklarından istenenden başka, daha yüksek veya daha masraflı, ne isim altında olursa olsun, resim, harç, vergi ve malî mükellefiyetlere tabi olmayacaklardır. Özellikle, vergi ve resim indirim veya bağışıklıklardan, aile mükellefiyetlerinde yapılan indirimler de dahil, matrahta yapılan indirimlerden istifade edeceklerdir.

2. Âkit Taraflar, kendi uyruklarından talep etmedikleri herhangi bir ikamet resmini diğer taraf uyruklarına tahmil etmeyecektir. Bu hüküm, yabancılardan istenen izin ve yetki belgelerinin verilmesine ilişkin idarî formalitelerin tamamlanması amacı ile gerektiği takdirde harç alınmasına engel olmayacaktır. Ancak, bu harçlar, bu formalitelerin gerektirdiği masraflardan fazla olmayacaktır.

Madde 22

Âkit Taraflardan birinin uyruklar, diğer taraf ülkesinde, hiç bir ahvalde, gerek şahsı, gerek mal varlığı bakımından o ülkenin aynı durumundaki uyruklarına uygulanandan başka veya daha ağır mükellefiyete tabi tutulmayacaktır.

Madde 23

İnsan Hakları ve Ana Hürriyetleri Koruma Sözleşmesine ek Protokolün birinci maddesi hükümleri saklı kalmak üzere, Âkit Taraflardan birinin uyrukları mallarının diğer bir Âkit Tarafça kamulaştırılması veya millileştirilmesi halinde asgari bu Âkit Taraf uyruklarına uygulanan muameleye tabi olacaktır.

BÖLÜM VII

DAİMİ KOMİTE

Madde 24

1. İşbu Sözleşmenin yürürlüğe girişini izleyen yıl içinde bir Daimî Komite kurulacaktır. Bu komite, Sözleşmenin uygulama şartlarını iyileştirmeye ve gerekirse hükümlerini değiştirmeye veya tamamlamaya yönelik öneriler de bulunacaktır.

2. Bu Sözleşmenin 6 ncı maddesinin 1 (b) bendi ile, 14 üncü maddesinin 1 (b) bendi hükümlerinin yorumlanması veya uygulanması hususunda görüş ayrılıkları olması halinde, Komite, taraflardan birinin isteği üzerine, tarafları uzlaştırmaya gayret edecektir.

3. Komite, tarafların ülkesinde yürürlükte bulunan ve bu Sözleşmede yer alan konulara ilişkin kanun ve düzenlemelerin durumu ile ilgili bütün bilgileri içeren devrevî bir rapor yayınlacaktır.

4. İşbu Sözleşmeyi onaylayan, Avrupa Konseyinin her üyesi bu Komiteye bir temsilci atayacaktır. Konseyin diğer her üyesi söz hakkına sahip bir gözlemci tarafından bu Komite de temsil olunabilecektir.

5. Komite, Avrupa Konseyi Genel Sekreteri tarafından toplantıya çağrılır.

İlk toplantı, kuruluşunu izleyen ilk üç ay içinde yapılacaktır. Müteakip toplantılar, her iki yılda en az bir defa yapılacaktır. Komite, Konseyin Bakanlar Komitesinin gerekli gördüğü hallerde de toplanacaktır. İki yıllık süre son toplantının kapanış tarihinden itibaren işlemeye başlayacaktır.

6. Daimî Komitenin görüş ve tavsiyeleri Bakanlar Komitesine sunulur.

7. Daimî Komite içtüzüğünü kendi düzenler.

BÖLÜM VIII

GENEL HÜKÜMLER

Madde 25

İşbu Sözleşmenin hükümleri, diğer Âkit Taraflardan bir veya birkaçının uyruklarına daha elverişli bir işlem sağlayan ve halen yürürlükte bulunan veya yürürlüğe girecek olan millî mevzuat, ikili veya çok taraflı antlaşma, sözleşme ve anlaşma hükümlerine hâlel getirmez.

Madde 26

1. Her Avrupa Konseyi Üyesi, işbu sözleşmenin imza veya onay belgesinin tevdi sırasında sözleşmenin belirli bir hükmüne, ancak ülkesinde halen yürürlükte bulunan bir kanunun bu hükme uygun olmaması halinde bir çekince koyabilir. İşbu madde gereğince genel mahiyetteki çekincelere müsaade edilemez.

2. İşbu maddeye uygun olarak konulan her çekince sözkonusu kanunun kısa bir açıklamasını da içerir.

3. İşbu madde gereğince bir çekince koyan her Konsey üyesi, koşullar elverişli olur olmaz bunu geri alacaktır. Çekincelerin geri alınışı Konsey Genel Sekreterine hitaben bir bildirim ile yapılacak ve bu bildirim alınıldığı tarihten itibaren hüküm ifade edecektir. Genel Sekreter bu bildirim metnini Sözleşmeyi imzalayan taraflara iletacaktır.

Madde 27

Sözleşmenin 26. maddesi uyarınca sözleşmenin belirli bir hükmü hakkında bir çekince koyan Âkit Taraf, diğer Âkit Taraflardan bu hükmün uygulanmasını ancak kendisinin kabul ettiği ölçüde isteyebilir.

Madde 28

1. Harp veya millet hayatını tehdit eden diğer genel tehlike hallerinde, her Âkit taraf, durumun kesin olarak gerektirdiği ölçüde, işbu Sözleşmede öngörülen yükümlülüklere uymayan önlemler alabilir. Şu şartla ki, bu önlemler, Devletler Hukukundan doğan diğer bütün yükümlülüklerle aykırı olamaz.

2. Bu uymama hakkını kullanan her Âkit Taraf, aldığı önlemlerden ve bunları gerektiren nedenlerden, Avrupa Konseyi Genel Sekreterini tamamen haberdar edecektir. Bu önlemlerin yürürlükten kalktığı ve Sözleşme hükümlerinin yeniden tamamıyla uygulamaya konulduğu tarihi de Konsey Genel Sekreterine bildirecektir.

BÖLÜM IX

SÖZLEŞMENİN UYGULAMA ALANI

Madde 29

1. Bu Sözleşme Âkit Tarafların anavatanlarında uygulanır.
2. Her Konsey üyesi bu Sözleşmenin imzası veya onaylanması sırasında veya bunu izleyen herhangi bir zamanda, Avrupa Konseyi Genel Sekreterine hitaben bir bildirimle bu sözleşmenin, sözkonusu bildiri de belirtilen ve milletlerarası ilişkilerinden sorumlu olduğu ülke veya ülkelere de uygulanacağını açıklayabilir.
3. Yukarıdaki bende uygun olarak yapılan bildirimler, bu bildirimlerde belirtilen bütün ülkeler bakımından, bu sözleşmenin 33. maddesinde öngörülen şartlara uyularak geri alınabilir.
4. Genel Sekreter, bu maddenin ikinci veya üçüncü bentleri uyarınca kendisine iletilen her bildirimini diğer Konsey üyelerine bildirecektir.

Madde 30

1. Bu Sözleşme hükümlerine göre, Âkit Taraflardan birinin uyrukluğuna sahip gerçek kişiler uyruk addedilir.
2. Âkit Taraflardan hiçbiri sözleşmenin uygulanmadığı anavatan dışı topraklarında mutad meskenleri bulunan diğer bir Âkit Taraf uyruklarını işbu Sözleşmeden yararlandırmak zorunluluğunda olmayacaktır.

BÖLÜM X

ANLAŞMAZLIKLARIN ÇÖZÜMÜ

Madde 31

1. İşbu Sözleşmenin yorumlanması veya uygulanması hususunda Âkit Taraflar arasında çıkabilecek anlaşmazlıklar, taraflar başka bir barışçı çözüm yöntemi üzerinde uyuşamadıkları takdirde, özel surette varılacak bir anlaşma ile veya anlaşmazlığa taraf olanlardan birinin başvurusu ile Milletlerarası Adalet Divanına götürülecektir.

2. Anlaşmazlıkların Barışçı Yollarla Çözülmesi konusundaki Avrupa Sözleşmesinin yürürlüğe girmesinden sonra bu sözleşmeye taraf olanlar, işbu Sözleşme ile ilgili olarak aralarında çıkabilecek bütün anlaşmazlıklarda anılan sözleşmenin kendilerini bağlayıcı hükümlerini uygulayacaklardır.

3. Yukarıdaki bentlerde öngörülen bir usule tabi olan her anlaşmazlık, ilgili taraflarca derhal Avrupa Konseyi Genel Sekreterinin bilgisine sunulacak ve genel sekreter de, vakit geçirmeksizin, diğer Âkit Tarafları haberdar edecektir.

4. Anlaşmazlığa dahil bir taraf, Milletlerarası Adalet Divanının bir hükmü veya bir hakem mahkemesinin kararı gereğince kendisine düşen mükellefiyetleri yerine getirmediği takdirde, diğer taraf Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesine başvurabilecek ve Komite, gerekli görürse, Komitede bulunmak hakkını haiz temsilcilerin üçte iki çoğunluğunun oyu ile, hüküm veya kararın yerine getirilmesini sağlamak amacı ile tavsiyelerde bulunabilecektir.

BÖLÜM XI

NIHAİ HÜKÜMLER

Madde 32

İşbu Sözleşmeye ekli protokol, sözleşmenin ayrılmaz bir bölümüdür.

Madde 33

1. Bir Âkit Taraf işbu Sözleşmeyi sadece, sözleşmenin kendi bakımından yürürlüğe girdiği tarihten başlayarak beş yıllık süre sonunda, Konsey Genel Sekreterine altı ay önceden ihbarda bulunmak suretiyle feshedebilir. Genel Sekreter de bu ihbardan diğer Âkit Tarafları haberdar edecektir. Yukarıda öngörülen fesih hakkını kullanmayan bir Âkit Taraf, müteakip iki yıllık sürelerle Sözleşmeye bağlı kalacak ve sadece bu sürelerin bitiminden altı ay önce ihbarda bulunmak suretiyle bu sözleşmeyi feshedebilecektir.
2. Fesih, ilgili Âkit Tarafı, feshin hüküm ifade ettiği tarihten önce yaptığı herhangi bir fiil bakımından işbu Sözleşmede yer alan sorumluluklarından kurtaramaz.
3. Avrupa Konseyi üyeliğinden çıkan her Âkit Taraf, aynı koşullarla, bu Sözleşmeye de taraf olmaktan çıkar.

Madde 34

1. İşbu Sözleşme Avrupa Konseyi üyelerinin imzasına açık tutulacak ve onaya tâbi olacaktır. Onay Belgesi Avrupa Konseyi Genel Sekreterine verilecektir.
2. İşbu Sözleşme, beşinci Onay Belgesinin verildiği tarihte yürürlüğe girecektir.
3. Sonradan onaylanacak her imzalayan bakımından Sözleşme, Onay Belgesinin verilmesi tarihinde yürürlüğe girecektir.
4. Genel Sekreter Sözleşmenin yürürlüğe girişini, onaylayan Âkit Tarafların isimlerini, konulan çekinceleri ve sonradan verilecek Onay Belgelerini bütün Konsey üyelerine bildirecektir.

Yukarıdaki hükümleri tasdiklen, aşağıda imzaları bulunan yetkili temsilciler işbu Sözleşmeyi imzalamışlardır.

İşbu Sözleşme, İngilizce ve Fransızca olarak 13 Aralık 1955 tarihinde Paris'te düzenlenmiştir. Her iki metin aynı şekilde geçerli olacaktır. Tek nüsha halinde Avrupa Konseyi arşivine tevdi edilecektir. Genel Sekreter aslına uygun örneklerini bütün imzalayan taraflara gönderecektir.

PROTOKOL

KISIM I

Madde 1, 2, 3, 5, 6. bent 1 (b), 10, 13 ve 14. bent 1 (b)

(a) Her Âkit Taraf aşağıdaki hususları kendi millî ölçülerine göre takdir hakkına sahiptir :

(1) Diğer taraf uyruklarının kendi ülkesine girmesine engel olabilecek «kamu düzeni, güvenlik, halk sağlığı veya genel ahlâka ilişkin sebepleri»;

(2) Diğer taraf uyruklarının kendi ülkesinde uzun süre veya devamlı ikametine yahut gelir getiren bir iş yapmasına izin verilmesine engel olabilecek «ekonomik veya sosyal» koşulları;

(3) Millî güvenliğe karşı bir tehdit veya kamu düzeni yahut genel ahlâka karşı bir suç teşkil eden durumları;

(4) Sözleşmede, belirli kategorideki malların iktisap, mülkiyet veya kullanılmasını yahut belirli hakların kullanılmasını ve faaliyetlerin yapılmasını uyruklarına tahsis etmek veya bu hususlarda diğer taraf uyruklarını özel koşullara tâbi tutmak yetkisine sahip olduğunu belirten sebepleri;

(b) Sınırdışı etme sebeplerinin «bilhassa ciddi mahiyette» olup olmadığını takdir her Âkit Tarafa aittir. Bu takdir keyfiyetinde, ilgilinin bütün ikamet süresindeki davranışı dikkate alınacaktır.

(c) Bir Âkit Taraf diğer Âkit taraf uyruklarının haklarını ancak, işbu Sözleşmede belirtilen sebeplere dayanarak ve taraflarca üstlenilen yükümlülüklerle uzlaşabildiği ölçüde, kısıtlayabilir.

KISIM II

Madde 1, 2, 3, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17 ve 20

(a) Yabancıların kabulüne, oturmuna ve dolaşımına ve hatta gelir getiren faaliyetlerde bulunmalarına ilişkin düzenlemeler, Sözleşmeye aykırı olmadıkça, işbu Sözleşmeden etkilenmez.

(b) Bu düzenlemelere uydukları takdirde, Âkit Taraflardan birinin uyrukları diğer taraf ülkesinde yasalara uygun olarak mukim telâkki edilirler.

KISIM III

Madde 1, 2, ve 3

(a) «Kamu düzeni» kavramı genel olarak kıta ülkelerinde kabul edilen geniş anlamı ile anlaşılmalıdır. Taraflardan biri, örneğin siyasi sebeplerle veya oturma masraflarını karşılamak gücü olmadığına yahut gerekli izin olmaksızın gelir getiren bir faaliyette bulunma niyetinde olduğuna dair inandırıcı sebepler varsa diğer taraf uyruğunun memlekete girmesini reddedebilir.

(b) Ākit Taraflar kendilerine tanınan haklarını kullanılmasında, aile bağlarını dikkate almayı taahhüt eder.

(c) Sınırdışı etme hakkı ancak ferdî hallerde kullanılabilir.

Ākit Taraflar sınırdışı etme hakkını Avrupa Konseyi üyeleri arasında var olan özel ilişkileri dikkate alarak kullanacaklardır. Özellikle ilgili şahsın aile bağlarını ve ülkelerindeki oturma süresini dikkate alacaklardır.

KISIM IV

Madde 8 ve 9

İşbu Sözleşmenin 8 ve 9. maddeleri hükümleri, Hukuk Usulüne dair Lahey Sözleşmesi hükümlerinden doğan yükümlülükleri hiçbir suretle etkilemez.

KISIM V

Madde 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16 ve 17

(a) İşbu Sözleşmenin 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16 ve 17. maddeleri hükümleri, bir ve ikinci maddelerde öngörülen giriş ve oturma ile ilgili şartlara bağlı olarak uygulanır.

(b) Ākit Taraflardan birinin bir diğer taraf ülkesinde yasalara uygun olarak oturan uyruklularının sorumluluğu altında bulunan ve kendilerine refakat veya iltihak etmeye izin verilmiş bulunan eş ve çocuklara işbu Sözleşmenin öngördüğü şartlar altında ve mümkün olduğu nisbette, o ülkeye girebilecek ve bir iş tutabilecektir.

(c) Diğer bir taraf ülkesinde özel statülere dayanarak ikamet eden veya özel kural ve anlaşmalar gereğince gelir getiren bir faaliyet icra eden bir Ākit taraf uyruklarına; diplomatik veya konsolosluk misyonlarının mahallen işe alınmamış mensupları veya personeli, milletlerarası teşkilat memurları, stajyerler, çıraklar, talebeler, meslekî formasyonlarını geliştirme gayesiyle çalıştırılan kişiler ile gemi ve hava gemisi mürettebatı da dahil olmak üzere, işbu Sözleşmenin 12. madde hükümleri uygulanmayacaktır.

(d) İşbu Sözleşmenin 16. maddesi gereğince Ākit Taraflar, iç mevzuat veya düzenleme"lerinde, seyyar tacirlik mesleğini, seyyar endüstri veya işportacılıkla eş tutmayacaktır.

(e) 16. maddenin sadece, kabul eden memleket dışında kâin bir teşebbüsün emrinde çalışan ve münhasıran bu teşebbüs tarafından ücreti verilen seyyar tacirlere uygulanacağı anlaşılmalıdır;

(f) İşbu Sözleşmenin 17. maddesinin birinci fıkrası hükümleri, ücretler bakımından stajyerlerin özel durumlarına uygulanmaz.

KISIM VI

Madde 2, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17 ve 25.

(a) Sözleşme sınırdışı, ebedî ve sanatsal mülkiyete ve yeni nebatî ürünlere uygulanmaz; bunlar yürürlükte bulunan yahut yürürlüğe girecek olan milletlerarası sözleşmeler veya diğer ilgili bütün anlaşmalara konu teşkil eder.

(b) Üyesi bulunan ülkelerin uyruklarının istihdamını yöneten Avrupa İktisadî İşbirliği Teşkilâtı Konseyinin Kararları ile bağlı bulunan veya bağlı bulunacak olan işbu Sözleşmeye Ākit Taraflar, karşılıklı münasebetlerinde ve ücretli faaliyetlerin ifası hu-

susunda, bu anlaşmanın hükümlerinden veya söz konusu kararlardan hangisi ücretli işlerde çalışanların daha lehinde ise onu uygulayacaklardır. İşbu Sözleşmenin 2, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, ve 17. maddeleri hükümlerinin uygulanmasında ve 10 ve 14. maddelerde belirtilen ekonomik ve sosyal sebeplerin takdirinde taraflar, ücretlilerin daha lehinde oldukları takdirde, yukarıda zikredilen kararlara ruh ve lâfzıyla uyacaklardır.

KISIM VII

Madde 26, fıkra 1.

Âkit Taraflar, iç mevzuatının temel hükümlerinin gerektirdiğine kanaat getirdiklerini ölçüde çekince koyma hakkını kullanacaktır.

KISIM VIII

Madde 29, fıkra 1.

(a) İşbu Sözleşme, Fransa bakımından Cezayire ve deniz aşırı ülkelerine de uygulanır.
(b) Federal Almanya Cumhuriyeti, Avrupa Konseyi Genel Sekreterine yapacağı bir beyanla işbu Sözleşmenin uygulanmasını Berlin Landına da teşmil edebilecektir. Genel Sekreter bu beyanı diğer Âkit Taraflara bildirecektir.

Madde 29, fıkra 2.

İşbu Sözleşmenin 29. maddesinin 2. fıkrası gereğince bir beyanda bulunan her Avrupa Konseyi üyesi, bu beyanda belirtilen her ülke bakımından 6. maddenin 1. fıkrasında ve 14. maddenin 1. fıkrasında öngörülen sınırlama listeleri ve 12. madde gereğince yapılan her beyanı ve işbu Sözleşmenin 26. maddesi gereğince serdedilen her çekinceyi aynı zamanda Genel Sekretere bildirecektir.

Madde 30

«Mutad Mesken» deyimini ilgilinin uyruğu bulunduğu ülkede uygulanmakta olan kurallara göre tanımlanacaktır.

KISIM IX

Madde 31, fıkra 1.

Milletlerarası Adalet Divanı Statüsüne taraf olmayan Âkit Taraflar Divana katılmak için gerekli tedbirleri alacaklardır.

Madde 21

Türkiye, Madde 21 paragraf 1 de belirtilen «benzer durumlarda» deyimini bakımından tutumunu saklı tutar ve bu deyim, olağan vergi kanunlarının ve düzenlemelerinin uygulanması açısından hukuken ve gerçekte önemli ölçüde benzer koşullara sahip mükelleflerin (gerçek kişiler, tüzel kişiler, ortaklıklar ve dernekler) kastedildiği şeklinde yorumlar.

Diğer taraftan bu deyim, bir Âkit Devletin üçüncü bir devlette mukim olan ve bu Âkit Devlette faaliyet gösteren kendi vatandaşlarına, vergileme ve buna bağlı mükellefiyetler yönünde uyguladığı muamelenin aynısını, bu Âkit Devlette faaliyet gös-

teren ve üçüncü Devlette mukim olan diğer Âkit devletin vatandaşlarına da uygulayacağı anlamına gelir.

Madde 31, Paragraf 1.

Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti, Sözleşmenin, taraflardan birinin başvurusu ile anlaşmazlıkların Milletlerarası Adalet Divanında çözümlenmesine ilişkin 31. maddenin 1. paragrafı hükümleri ile kendini bağlı saymaz ve Sözleşmenin uygulanması ve yorumlanması bakımından Âkit taraflar arasında olabilecek herhangi bir anlaşmazlığın Milletlerarası Adalet Divanının kararına sunulmasında anlaşmazlığa taraf olanların her olayda muvafakatının gerektiğini beyan eder.

